

ศึกษาความต้องการของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีต่ออาชีพอิสระ

A Study of the Demand of the Population in Nong Bua Lamphu Province for Self-Employment

ไพบุลย์ พลภักดี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีต่ออาชีพอิสระ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความต้องการของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีต่ออาชีพอิสระ และ (2) ศึกษาระดับความต้องการของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีต่ออาชีพอิสระ โดยอาศัยแนวคิดประชากรศาสตร์ และทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1954) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และมีงานทำ จำนวน 400 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ส่งผลให้ระดับความต้องการต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ตำแหน่งงานและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีแนวโน้มแตกต่างกันแต่ไม่สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ได้อย่างชัดเจน สำหรับระดับความต้องการตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ พบว่าความต้องการทั้ง 5 ขั้นที่มีต่ออาชีพอิสระโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองและความต้องการการได้รับการยกย่องนับถือมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย สะท้อนให้เห็นว่าอาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ตอบสนองแรงจูงใจระดับสูงด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงศักยภาพมากกว่าความมั่นคงทางรายได้

คำสำคัญ: อาชีพอิสระ, ประชากรศาสตร์, ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ของมาสโลว์

ABSTRACT

This study investigated the demand of the population in Nong Bua Lamphu Province for freelance occupations. The objectives of the study were: (1) to examine the demand of the population in Nong Bua Lamphu Province for freelance occupations, and (2) to analyze the level of demand for freelance occupations among the population in Nong Bua Lamphu Province. The research framework was grounded in demographic concepts and Maslow's Hierarchy of Needs theory (Maslow, 1954). This study employed a quantitative research design, using a questionnaire as the instrument for data collection. The sample consisted of 400 residents of Nong Bua Lamphu Province aged 15 years and older who were employed. The sample size was determined based on Taro Yamane's table at a 95% confidence level. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, namely one-way analysis of variance (One-way ANOVA) and Pearson's correlation analysis.

The findings revealed that demographic characteristics, including age, occupation, and educational level, had a statistically significant effect on the level of demand for freelance occupations. In contrast, job position and average monthly income exhibited differences in trends; however, clear pairwise comparisons could not be conclusively determined. Regarding the levels of needs based on Maslow's Hierarchy of Needs, the overall demand across all five levels for freelance occupations was found to be at a moderate level. Specifically, self-actualization needs and esteem needs demonstrated higher mean scores than safety needs. These findings suggest that freelance occupations primarily fulfill higher-level motivational needs related to self-esteem, creativity, and self-expression rather than income security.

Keywords: freelance occupations, demographics, Maslow's Hierarchy of Needs

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาชีพและการประกอบอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทุกคน มนุษย์ทุกคนต้องดิ้นรนเพื่อการอยู่รอด การแสวงหากิจกรรมที่ทำให้เกิดรายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัวจึงเป็นหนทางแห่งการอยู่รอด อาชีพในปัจจุบันมีหลากหลายอาชีพ แต่ละอาชีพต้องใช้ความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน โดยพิจารณาประเภทของงานให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของตัวเองเพื่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสม จะทำให้การประกอบอาชีพนั้นๆ ประสบความสำเร็จ (สุภัททา ปิณฑะแพทย์,2548)

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากโควิด-19 ทำให้หลายๆ คนได้มีโอกาสทำงานอยู่บ้านและมีเวลากับตัวเองมากขึ้น การทำงานจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมที่ต้องทำงานประจำก็มีความยืดหยุ่นมากขึ้น จึงคาดหวังที่จะได้มีอิสระในการทำงาน ดังนั้นอาชีพอิสระจึงเป็นที่สนใจของใครหลาย ๆ คน (Grab,2565)

อาชีพอิสระ เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ลดปัญหาการว่างงาน มีรายได้ และ เป็นอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นการประกอบกิจการส่วนตัวที่มีอิสระในการกำหนดวิธีดำเนินงานของตัวเอง ด้วยความที่อาชีพอิสระสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการไม่น้อยไปกว่าอาชีพอื่นๆ จึงเป็นงานที่ท้าทายพอสมควร(กระทรวงแรงงาน,2568)

คนที่ต้องการเป็นเจ้าของตัวเองและค่อนข้างรักอิสระ ไม่ชอบงานถูกกดดันจากหัวหน้า รวมไปถึงกฎระเบียบต่างๆ ขององค์กร จึงเหมาะกับการทำงานประเภทอาชีพอิสระเพราะเป็นคนที่ชอบความแปลกใหม่หือหาว และ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แต่ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระนั้นก็ต้องมีความสามารถในการจัดการเรื่องราวต่างๆ มากมายที่เข้ามาอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง เพราะถ้าไม่สามารถจัดการเรื่องราวต่างๆ ที่เข้ามาได้ ก็อาจจะทำให้เสียหายในเส้นทางอาชีพได้เช่นกัน (jobsdb by seek,2568)

อาชีพที่ทำให้คนเรามีความสุขในการทำงานคืออาชีพที่มีความมั่นคงทางจิตใจ การเลือกประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งอาจจะเป็นอาชีพที่ต้องทำไปตลอดชีวิต เพราะฉะนั้นการเลือกอาชีพที่ทำแล้วมีความสุขและสามารถอยู่กับการทำสิ่งนั้นได้นานๆ นั้นถือเป็นความมั่นคงทางจิตใจ แต่ถ้าต้องทำงานไหนที่ทำให้รู้สึกไม่ชอบหรือไม่เหมาะสม

กับความสามารถ อาจจะทำให้เกิดความสับสนในสิ่งที่เลือกทำงานไปสู่การเปลี่ยนงานบ่อยๆ เพราะไม่มีความสุขกับงานที่ทำ (Jobthai,2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความต้องการของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีต่ออาชีพอิสระ เพื่อให้ทราบถึงควมระดับความต้องการในอาชีพอิสระที่แตกต่างกันของประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดหนองบัวลำภู และเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาตนเองในด้านอาชีพที่มีความต้องการ อีกทั้งยังได้รู้ถึงแนวโน้มของอาชีพอิสระที่ประชากรให้ความสนใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภูที่มี ต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีต่ออาชีพอิสระ

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชากรศาสตร์ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีความต้องการในอาชีพอิสระที่ แตกต่างกัน
2. ระดับความต้องการของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู มีต่ออาชีพอิสระ อยู่ในระดับสูง

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

- 1.ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภูมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และเป็นผู้มีงานทำจำนวน 228,417 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดหนองบัวลำภู,2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้คือประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู ที่อายุ 15 ปีขึ้นไปและมีงานทำจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงมาจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Taro Yamane, 1973)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ช่วงเวลาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลคือระหว่าง เดือนกันยายน พ.ศ.2568 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2568

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

ประชากรศาสตร์ (Demography) เป็นสาขาวิชาที่มุ่งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประชากรในสังคม โดยครอบคลุมทั้งลักษณะ ขนาด โครงสร้าง และการเปลี่ยนแปลงของประชากรในช่วงเวลาต่าง ๆ อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงโครงสร้างเป็นหลัก ขอบเขตการศึกษาประกอบด้วยจำนวนประชากร การกระจายตัว โครงสร้างประชากรตามเพศและอายุ รวมถึงปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของประชากร ได้แก่ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพและแนวโน้มของสังคมในแต่ละช่วงเวลา (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

ในเชิงแนวคิด “ประชากร” หมายถึง กลุ่มบุคคลทั้งหมดที่ผู้วิจัยให้ความสนใจศึกษา ซึ่งอาจเป็นประชากรในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะร่วมกันตามเกณฑ์ที่กำหนด การศึกษาประชากรศาสตร์จึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการนับจำนวนประชากรเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการวิเคราะห์คุณลักษณะและโครงสร้างของประชากร เพื่อนำไปอธิบายสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของประชากรโดยรวม (GotoKnow, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ ประชากรศาสตร์ยังให้ความสำคัญกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิฐานะ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความคิด ทัศนคติ และ

การตัดสินใจในด้านต่าง ๆ งานวิจัยทางสังคมศาสตร์จำนวนมากจึงนำลักษณะทางประชากรศาสตร์มาใช้เป็นตัวแปรอิสระในการศึกษาและอธิบายความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น เช่น พฤติกรรมผู้บริโภค การยอมรับเทคโนโลยี หรือคุณภาพชีวิต (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ม.ป.ป.)

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ

เป็นทฤษฎีที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการของมนุษย์ที่จะเป็นไปในลักษณะจากต่ำไปสูง โดยทฤษฎีนี้กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุดเมื่อได้ในสิ่งที่ต้องการแล้ว บุคคลนั้นย่อมแสวงหาความต้องการในสิ่งอื่นต่อไปอีก เรียกว่าลำดับขั้นของความสนอง เป็นการต้องการขั้นสูงตามมา ลำดับขั้นความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์แบ่งเป็น 5 ชั้น ดังนี้ (Maslow, 1954 อ้างถึงใน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน), ม.ป.ป.)

1) ความต้องการทางร่างกาย(Physiological Need) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม

2) ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Belonging Need) เป็นความต้องการเพื่อให้ตัวเองมีความปลอดภัย มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอาชีพที่มั่นคง

3) มีความต้องการทางสังคมและความเป็นเจ้าของ(Social and Security Need) เป็นความต้องการที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่นและความรู้สึกที่ตนเองนั้น เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคม มีความต้องการเป็นเพื่อน เช่น การเข้าไปเป็นสมาชิกขององค์กรหรือสมาคมต่างๆ

4) ความต้องการยกย่องในสังคม(Esteem of Status Need) เป็นความต้องการมีเกียรติยศ มีฐานะในสังคม ได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลทั่วไป

5) ความต้องการที่ได้รับผลสำเร็จดังที่คาดหวังไว้ (Self Actualization or Self Realization Need) ความต้องการที่นับว่าเป็นความต้องการขั้นสูงสุด ของมนุษย์ เป็นความต้องการให้บรรลุผลสำเร็จในสิ่งที่ใฝ่ฝัน

อาชีพอิสระ

1. อาชีพ ทิวเตอร์ ตามข้อมูลจาก Jobsdb Thailand ระบุว่า อาชีพทิวเตอร์สามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่ต้องการเสริมความรู้เฉพาะด้านหรือเตรียมความพร้อมสำหรับการสอบแข่งขัน นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยียังมีบทบาทสำคัญในการขยายขอบเขตการทำงานของทิวเตอร์ ทำให้สามารถเข้าถึงผู้เรียนได้หลากหลายกลุ่มมากขึ้น และลดข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลา (Jobsdb Thailand, 2568)
2. อินฟลูเอนเซอร์/ยูทูปเบอร์/พอดคาสเตอร์ เป็นผู้ที่ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเพื่อสร้างอิทธิพลต่อกลุ่มผู้ติดตาม โดยมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารความคิดเห็นหรือวิถึเกี่ยวกับสินค้าและบริการต่าง ๆ อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับการผลิตและเผยแพร่วิดีโอเนื้อหาบนแพลตฟอร์ม YouTube โดยผู้ประกอบการสามารถเลือกหัวข้อที่สนใจ เช่น การรีวิวสินค้า การสอนทักษะเฉพาะด้าน หรือการเล่าเรื่องราวส่วนตัว เพื่อดึงดูดผู้ชมและสร้างรายได้ผ่านโฆษณา การสนับสนุนจากสปอนเซอร์ หรือการขายสินค้าผ่านช่องทางเสริมต่าง ๆ ในขณะที่ พอดคาสเตอร์เป็นผู้ผลิตเนื้อหาประเภทเสียง (audio) โดยใช้แพลตฟอร์มพอดคาสต์เป็นสื่อกลาง ผู้ประกอบอาชีพนี้สามารถสร้างรายการพูดคุย วิเคราะห์เนื้อหา หรือแบ่งปันประสบการณ์เฉพาะเรื่อง ซึ่งสามารถสร้างรายได้ทั้งจากการโฆษณาและการสนับสนุนของผู้สนับสนุนรายการ (Jobsdb Thailand, 2568)
3. ขายของ/ขายขนมออนไลน์ ในยุคปัจจุบัน การขายออนไลน์ถือเป็นหนึ่งในรูปแบบอาชีพอิสระที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างตลาดแรงงาน โดย JobsDB Thailand ได้นำเสนอการขายสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ว่าเป็นกิจกรรมที่ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องอยู่ในโครงสร้างองค์กรหรือทำงานภายใต้การว่าจ้างประจำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแรงงานสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นความยืดหยุ่นและการบริหารจัดการตนเอง (Jobsdb Thailand, 2568).

4. นักออกแบบ และ กราฟิก อาชีพนักออกแบบกราฟิก (Graphic Designer) ซึ่ง JobsDB Thailand ระบุว่าอาชีพที่ผู้ประกอบอาชีพสามารถทำงาน โดยไม่จำเป็นต้องสังกัดหน่วยงานหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง และสามารถเลือกจัดระเบียบเวลา สถานที่ และรูปแบบผลงานได้เองตามความถนัดและความต้องการของตลาด (Jobsdb Thailand, 2568)
5. นักดนตรี,ครูสอนดนตรี ครูสอนดนตรี เป็นอาชีพที่ผู้ประกอบการใช้ทักษะความรู้ทางด้านดนตรีเพื่อถ่ายทอดการเรียนการสอน ทั้งในรูปแบบการสอนตัวต่อตัวและผ่านช่องทางออนไลน์ โดยผู้สอนสามารถกำหนดวิธีการสอน เวลา และสถานที่ได้อย่างยืดหยุ่นตามความพร้อมของตนเองและความต้องการของผู้เรียน โดยไม่จำเป็นต้องสังกัดหน่วยงานการศึกษาหรือสถาบันใดเป็นหลัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะการทำงานที่เป็นอิสระและสอดคล้องกับแนวคิดแรงงานยุคดิจิทัล (Jobsdb Thailand, 2568)
6. ช่างภาพ ในฐานะอาชีพอิสระ ช่างภาพใช้ทักษะด้านการถ่ายภาพและการตกแต่งภาพเพื่อผลิตผลงานที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแต่ละราย ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายภาพในกิจกรรมพิเศษ เช่น พิธีแต่งงาน งานอีเวนต์ หรือการถ่ายภาพเพื่อใช้ในเชิงพาณิชย์ การกำหนดเวลาและสถานที่ในการทำงานขึ้นอยู่กับลักษณะของงานและความพร้อมของผู้ประกอบอาชีพเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิสรภาพในการจัดการกระบวนการทำงานตั้งแต่การวางแผนการถ่ายภาพไปจนถึงการส่งมอบผลงานให้กับลูกค้า (Jobsdb Thailand, 2568)

กรอบแนวคิดการวิจัย

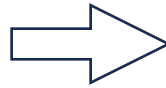
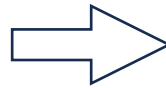
จากขอบเขตงานวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีต่ออาชีพอิสระ ดังนี้

ตัวแปรต้น

ประชากรศาสตร์
-อายุ -อาชีพ -ตำแหน่งงาน -การศึกษา -รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ทฤษฎีประชากรศาสตร์ Demography): Kotler & Armstrong (2018)
ความต้องการขั้นพื้นฐาน
1.ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) 2.ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) 3.ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ(Love and Belonging Needs) 4.ความต้องการการได้รับยกย่องนับถือ (Esteem Needs) 5.ความต้องการบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง (Self-Actualization Needs) (ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ: Maslow (1954)

ตัวแปรตาม

อาชีพอิสระ
1.ติวเตอร์ 2.อินฟลูเอนเซอร์/ยูทูบเบอร์/พอดแคสเตอร์ 3.ขายของ/ขายอาหาร ออนไลน์ 4.นักออกแบบ และ กราฟิก 5.นักดนตรี, ครูสอนดนตรี 6.ช่างภาพ (Jobsdb by seek (2568). 30 อาชีพอิสระที่น่าสนใจ ตอบโจทย์คนอยากมี Work Life Balance)

อภิปรายผล

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

ผลการวิจัยพบว่า ประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภูมีความต้องการต่ออาชีพอิสระในหลากหลายรูปแบบ ทั้งอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัล เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และงานบริการเชิงศิลปะ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงานจากการพึ่งพาอาชีพประจำเพียงอย่างเดียว ไปสู่การมองหาอาชีพทางเลือกที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาความแตกต่างตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า อายุ อาชีพ ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อระดับความต้องการต่ออาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้โอกาส ความเสี่ยง และแรงจูงใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับแนวคิดของเกสทิพย์ ศิราภรณ์ อัจฉราภรณ์ และพจนนา (2560) ที่ชี้ว่าพื้นฐานชีวิต ประสบการณ์ และลักษณะงานเดิม ล้วนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเส้นทางอาชีพ

1 ด้านอายุ

กลุ่มวัยทำงานตอนต้นและตอนกลาง (21–40 ปี) มีความต้องการต่ออาชีพอิสระที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลและออนไลน์สูงกว่ากลุ่มวัยสูงอายุเนื่องจากกลุ่มดังกล่าวเติบโตมากับเทคโนโลยี มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเปิดรับรูปแบบการทำงานใหม่ๆ มากกว่า ขณะที่กลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไปยังคงให้ความสำคัญกับความมั่นคงและความแน่นอนของรายได้เป็นหลัก จึงมีความต้องการต่ออาชีพอิสระในระดับต่ำกว่า

2 ด้านอาชีพ

ผู้ที่มีอาชีพประจำ เช่น พนักงานเอกชน ข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจ มีแนวโน้มมองหาอาชีพอิสระในฐานะแหล่งรายได้เสริม หรือช่องทางเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในขณะที่นักเรียน นักศึกษา และผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวมองอาชีพอิสระเป็นพื้นที่ทดลอง พัฒนาทักษะ และสร้างโอกาสในอนาคต ซึ่งสะท้อนบทบาทของอาชีพอิสระที่แตกต่างกันตามช่วงชีวิตและสถานะการทำงาน

3 ด้านตำแหน่งงาน

ตำแหน่งงานและระดับความรับผิดชอบส่งผลต่อการมองหาอาชีพอิสระ โดยผู้ที่มีภาระงานสูงหรือมีข้อจำกัดด้านเวลาอาจเลือกอาชีพอิสระที่มีความยืดหยุ่นสูง ขณะที่ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งเริ่มต้นหรือยังไม่มีภาระมากนัก อาจมองอาชีพอิสระเป็นช่องทางสะสมประสบการณ์และสร้างความได้เปรียบทางอาชีพในอนาคต

4 ด้านระดับการศึกษา

ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความต้องการต่ออาชีพอิสระสูง เนื่องจากมีทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเอื้อต่อการประกอบอาชีพอิสระ โดยเฉพาะงานด้านดิจิทัล สื่อ และการขายออนไลน์ สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญต่อความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพอิสระ

5 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ผู้ที่มีรายได้ในระดับต่ำถึงปานกลางมีแนวโน้มต้องการอาชีพอิสระมากกว่า เพื่อเพิ่มรายได้และกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ผู้มีรายได้สูงอาจเลือกอาชีพอิสระเพื่อตอบสนองความสนใจส่วนบุคคลมากกว่าความจำเป็นด้านรายได้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความต้องการต่ออาชีพอิสระโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางในทุกมิติ ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1954) สะท้อนให้เห็นว่าประชากรยังมีความกังวลต่อการยึดอาชีพอิสระเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากความไม่แน่นอนด้านรายได้และความมั่นคงในระยะยาว

1 ความต้องการทางกายภาพ

อาชีพอิสระยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านการดำรงชีพได้อย่างมั่นคง โดยเฉพาะในบริบทของจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยไม่สูง ส่งผลให้ประชากรยังมองอาชีพอิสระเป็นอาชีพเสริมมากกว่าอาชีพหลัก

2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย

ความกังวลด้านรายได้ การออม และสวัสดิการระยะยาว เป็นปัจจัยสำคัญที่จำกัดความต้องการต่ออาชีพอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ว่าผู้ประกอบอาชีพอิสระต้องเผชิญความเสี่ยงสูงและขาดหลักประกันทางสังคม

3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ

การยอมรับจากครอบครัวและสังคมมีบทบาทต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพอิสระ แต่ยังไม่ใช่แรงจูงใจหลักเมื่อเทียบกับความมั่นคงและรายได้

4 ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ

การได้รับการยอมรับและภาพลักษณ์ที่ดีในสังคมช่วยเสริมความภาคภูมิใจในอาชีพอิสระ แต่ยังอยู่รองจากความต้องการด้านความมั่นคงและความอยู่รอด

5 ความต้องการบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง

เป็นมิติที่เด่นที่สุด สะท้อนว่าแรงผลักดันสำคัญของอาชีพอิสระคือการได้ใช้ความสามารถเฉพาะตน ความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างคุณค่าให้กับตนเอง แม้จะต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจก็ตาม

อภิปรายผลการวิจัยด้านอาชีพอิสระ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการต่ออาชีพอิสระของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ประชากรมีความต้องการต่ออาชีพอิสระในหลายประเภท โดยภาพรวมระดับความต้องการต่ออาชีพอิสระอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรมองอาชีพอิสระเป็นอาชีพทางเลือกหรืออาชีพเสริมมากกว่าอาชีพหลัก เนื่องจากยังมีข้อจำกัดด้านความมั่นคงของรายได้ ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ และการแข่งขันที่สูง เมื่อพิจารณาอาชีพอิสระแต่ละประเภทจะได้ ดังนี้

1. อาชีพติวเตอร์

ได้รับการรับรู้ว่าเป็นอาชีพที่มีความยืดหยุ่นและสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์เฉพาะบุคคลมาใช้สร้างรายได้ อีกทั้งยังตอบสนองความต้องการด้านความรักและความเป็นเจ้าของ รวมถึงความต้องการการพัฒนาศักยภาพของตนเอง อย่างไรก็ตาม ความไม่แน่นอนด้านรายได้ทำให้ระดับความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. อาชีพอินฟลูเอนเซอร์/ยูทูบเบอร์/พอดแคสเตอร์

ถูกมองว่าเป็นอาชีพยุคดิจิทัลที่เปิดโอกาสให้บุคคลสร้างตัวตนและได้รับการยอมรับในสังคมออนไลน์ โดยตอบสนองความต้องการด้านการได้รับการยกย่องนับถือ และการบรรลุศักยภาพของตนเองได้ค่อนข้างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดด้านความ

มั่นคงของรายได้และการแข่งขันที่สูง ส่งผลให้ความต้องการในภาพรวมยังอยู่ในระดับปานกลาง

3.อาชีพขายของหรือขายอาหารออนไลน์

พบว่า เป็นอาชีพที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานด้านรายได้และการดำรงชีพได้มากที่สุดเมื่อเทียบกับอาชีพอิสระประเภทอื่น แม้ความต้องการด้านการยอมรับทางสังคมและการพัฒนาศักยภาพตนเองจะอยู่ในระดับปานกลาง แต่บริบทของอาชีพที่มุ่งเน้นผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ทำให้ประชากรมองอาชีพนี้เป็นช่องทางสำคัญในการเสริมรายได้และลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

4.อาชีพนักออกแบบและกราฟิก

ได้รับการรับรู้ว่าเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยทักษะเฉพาะทางและความคิดสร้างสรรค์ โดยสามารถตอบสนองความต้องการด้านการแสดงศักยภาพและความเป็นเจ้าของผลงาน อย่างไรก็ตาม ความจำเป็นในการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องและการแข่งขันในตลาดแรงงาน ทำให้ระดับความต้องการต่ออาชีพนี้ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

5.อาชีพนักดนตรีและครูดนตรี

พบว่า ความต้องการต่ออาชีพดังกล่าวไม่ได้ขับเคลื่อนด้วยความต้องการด้านรายได้หรือความมั่นคงเป็นหลัก หากแต่เกิดจากความชอบ ความถนัด และคุณค่าทางจิตใจ อาชีพนี้จึงสอดคล้องกับความต้องการระดับสูงตามทฤษฎีของ Maslow ได้แก่ ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ รวมถึงความต้องการบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง แม้จะมีข้อจำกัดด้านรายได้และความมั่นคง

6.อาชีพช่างภาพ

ถูกมองว่าเป็นอาชีพอิสระที่ต้องใช้ทักษะ ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์เฉพาะด้าน โดยสามารถสะท้อนตัวตนและคุณค่าของผู้ประกอบอาชีพผ่านผลงานถ่ายภาพ อาชีพนี้ตอบสนองความต้องการด้านการได้รับการยอมรับและการพัฒนาศักยภาพตนเองได้ดี แต่ด้วยต้นทุนในการประกอบอาชีพและการแข่งขันที่สูง ทำให้ระดับความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

โดยสรุป อาชีพอิสระทุกประเภทมีบทบาทสำคัญในฐานะทางเลือกของการทำงานในบริบทเศรษฐกิจและสังคมยุคปัจจุบัน แม้จะยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัยได้อย่างชัดเจน แต่สามารถตอบสนองความต้องการระดับสูงของมนุษย์ ได้แก่ การยอมรับในตนเอง การพัฒนาศักยภาพ และการแสดงตัวตน ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอิสระของประชากรในจังหวัดหนองบัวลำภู

ข้อเสนอแนะ

1. เพิ่มตัวแปรด้านภูมิหลังครอบครัว เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เน้นศึกษาความแตกต่างทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามเท่านั้น ให้การวิจัยครั้งถัดไปควรพิจารณาศึกษาในด้านภูมิหลังครอบครัว ว่ามีภูมิหลังครอบครัวที่แตกต่างกันความต้องการอาชีพอิสระที่แตกต่างกันอย่างไร

2. เพิ่มตัวแปรตาม อาชีพอิสระ เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกอาชีพอิสระที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันมาเพียง 6 อาชีพ อาจจะไม่ครอบคลุมตามความต้องการของกลุ่มประชากร เพื่อให้การวิจัยครั้งถัดไปควรพิจารณาให้มีความหลากหลายครอบคลุมทุกประเภทอาชีพ หรือ จำแนกออกเป็นประเภทของอาชีพอิสระ

3. เพิ่มตัวแปรด้านทักษะและความพร้อมของประชากรเนื่องจากว่าการวิจัยครั้งถัดไปควรพิจารณาศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น ทักษะดิจิทัล ความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ ความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงิน และการเข้าถึงแหล่งทุน เนื่องจากตัวแปร

บรรณานุกรม

กระทรวงแรงงาน. (2568). อาชีพอิสระ. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2568, จาก

<https://lb.mol.go.th/คนหางาน-คนว่างงาน/แนะแนวอาชีพ/อาชีพอิสระ>

เกศทิพย์ กรีเงิน, ศิราภรณ์ ชวเลขยางกูร, อัจฉราวรรณ ณ สงขลา, และพจณา นาควัชระ.

(2560). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ: กรณีศึกษาโรงเรียนสอนตัดเสื้อไพลิน. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์.

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน). (ม.ป.ป.). ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ

มาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs). สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2568, จาก <https://tpqi-net.tpqi.go.th/qualifications/unitinfo/7001>

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (ม.ป.ป.). ประชากรศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงประชากร. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2568, จาก <https://ipsr.mahidol.ac.th>

สุภัททา พิณทะแพทย์. (2548). การประกอบอาชีพและการเลือกอาชีพ. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2568, จาก https://www.supatta.haysamy.com/daily_biz_ch3.html

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). ความรู้เบื้องต้นด้านประชากรศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2568, จาก <https://www.nso.go.th>

สำนักงานแรงงานจังหวัดหนองบัวลำภู. (2568). รายงานสถานการณ์และดัชนีชี้วัดภาวะแรงงานจังหวัดหนองบัวลำภู. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2568, จาก <https://nongbualamphu.mol.go.th>

GotoKnow. (ม.ป.ป.). ความสำคัญและความหมายคำว่า “ประชากร”. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2568, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/586646>

Grab. (2565). อาชีพอิสระมีอะไรบ้าง มีกี่ประเภท มารู้จักกับอาชีพอิสระกัน. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.grab.com/th/blog/driver/อาชีพอิสระมีอะไรบ้าง/>

Jobsdb by seek. (2568). งานประจำ vs งานฟรีแลนซ์ งานแบบไหนที่เหมาะสมกับคุณ. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2568, จาก <https://th.jobsdb.com/th/career-advice/article/fulltime-vs-parttime>

Jobsdb by seek. (2568). รวม 30 อาชีพอิสระที่น่าสนใจ ตอบโจทย์คนอยากมี Work Life Balance. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2568, จาก <https://th.jobsdb.com/th/career-advice/article/freelance-job>

JobThai. (2561). ความหมายของอาชีพที่มั่นคงเป็นอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2568, จาก <https://blog.jobthai.com/career-tips/career-insight-ความหมายของอาชีพที่มั่นคงเป็นอย่างไร>

Taro Yamane. (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed.). New York: Harper & Row.